

จำนวนผลงานวิจัยตีพิมพ์ในวารสารระดับนานาชาติ เป็นดัชนีบ่งบอกคุณภาพมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

ผศ.ศักดิ์ รัตนเดโช¹⁾

เป็นที่ทราบกันดีในวงการวิชาการในระดับสากลว่า ผลงานวิจัยของนักวิชาการที่สามารถตีพิมพ์ในวารสารวิจัยระดับนานาชาติ (International Journal) ได้ ถือว่าเป็นดัชนีบ่งชี้ที่สำคัญเกี่ยวกับประสิทธิภาพทางด้านวิชาการขององค์กร อย่างไรก็ตามที่ผ่านมาในประเทศไทยยังไม่มีการจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับผลงานวิจัยอย่างจริงจัง อันเนื่องมาจากการขาดแคลนเทคโนโลยีและบุคลากรที่จะรับผิดชอบทำให้ขาดข้อมูลที่ใช้ประกอบการวางแผนนโยบายเกี่ยวกับงานวิจัยของประเทศ

บทความฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ทำการจัดทำฐานข้อมูลจำนวนผลงานตีพิมพ์ในวารสารวิจัยระดับนานาชาติสำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศไทย โดยอาศัยฐานข้อมูลของ Scopus ซึ่งเป็นฐานข้อมูลทางด้านงานวิจัยที่ใหญ่และสมบูรณ์ที่สุดของโลกในปัจจุบัน ซึ่งข้อมูลที่ได้จัดทำครั้งนี้อาจจะเป็นประโยชน์พอสมควรทางด้านวางแผนงานและนโยบายเกี่ยวกับการยกระดับงานวิจัยของมหาวิทยาลัยไทยให้สู่ระดับสากล

สถานภาพผลงานวิจัยในระดับนานาชาติของคณาจารย์ ในมหาวิทยาลัยไทย

จากฐานข้อมูลของ Scopus พบว่าผลงานวิจัยในระดับนานาชาติของ มหาวิทยาลัยไทย โดยรวมมีจำนวนมากพอสมควรเมื่อเทียบกับมหาวิทยาลัยชั้นนำอื่น ๆ ในอาเซียน กล่าวคือมีจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 14000 ผลงาน นับตั้งแต่ปี 1995 ถึงปี 2004 สำหรับมหาวิทยาลัยที่มีงานวิจัยในระดับนานาชาติมากที่สุด 10 อันดับแรกคือ มหาวิทยาลัย

มหิดล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (AIT) มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

อย่างไรก็ตามพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่ที่ปรากฏในตาราง มาจากนักวิจัยสาขาวิทยาศาสตร์ ชีวภาพ และแพทยศาสตร์มากกว่า 70 เปอร์เซ็นต์ จากข้อมูลดังกล่าวจึงสรุปได้ว่ามหาวิทยาลัยที่เปิดการเรียนการสอนทางด้านสาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ และแพทยศาสตร์ มาเป็นระยะเวลานานจะมีฐานการทำวิจัยที่แข็งแกร่ง และมีบรรยากาศในการทำวิจัยอย่างจริงจัง

อย่างไรก็ตาม ในส่วนผลงานของคณะวิชาทางสายสังคมศาสตร์ในมหาวิทยาลัยชั้นนำก็ยังมีน้อยมากในทุกๆ มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นไปได้ที่คณาจารย์ในสายสังคมศาสตร์อาจเน้นงานวิจัยสำหรับตอบสนองสังคมภายในประเทศเป็นหลัก

ประเด็นที่ควรพิจารณาเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพในการทำวิจัยในคุณภาพระดับนานาชาติสำหรับมหาวิทยาลัยไทย

สาเหตุสำคัญที่ทำให้จำนวนผลงานวิจัยโดยเฉลี่ยในระดับนานาชาติของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยไทย มีจำนวนน้อยกว่าที่จะเป็นเมื่อเทียบกับมหาวิทยาลัยชั้นนำอื่นๆ ในต่างประเทศ ก็อาจเนื่องมาจากการเรียนการสอน

- 1) รองศาสตราจารย์ ดร. คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- 2) - ผลงานทั้งหมดได้จากฐานข้อมูลของ Scopus ซึ่งเป็นฐานข้อมูลที่ใหญ่และสมบูรณ์ที่สุดของโลก (<http://www.info.scopus.com/aboutscopus/>)
 - ผลงานที่แสดงมานี้จะไม่รวมผลงานในลักษณะเป็น Conference Proceeding
 - ผลงานที่แสดงมานี้จะต้องตีพิมพ์ในนามต้นสังกัดที่อยู่ในประเทศไทยเท่านั้น ทั้งนี้ไม่นับรวมผลงานที่อยู่ระหว่างการศึกษาระดับปริญญา

ของมหาวิทยาลัยจะเน้นเฉพาะหลักสูตรระดับปริญญาตรีมาเป็นระยะเวลายาวนาน นอกจากนี้พบว่ามหาวิทยาลัยไทย ยังเปิดสอนในหลักสูตรพิเศษเป็นจำนวนมาก ทำให้คณาจารย์ใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการสอนในระดับดังกล่าว จึงไม่มีเวลาที่จะทำวิจัยเชิงลึกได้

ในส่วนของหลักสูตรและจำนวนนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาคือ ปริญญาโท และปริญญาเอก ยังมีสัดส่วนที่น้อยเมื่อเทียบกับหลักสูตรระดับปริญญาตรี ทำให้การพัฒนาการเรียนการสอนและการวิจัยไม่คืบหน้าเท่าที่ควรสำหรับหัวข้อการทำวิจัยของบัณฑิตศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอกส่วนใหญ่จะเป็นไปในลักษณะเชิงมหภาค โดยอาศัยข้อมูลจากการสำรวจเป็นสำคัญ ในส่วนงานวิจัยเชิงลึกยังมีน้อยมาก จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้คณาจารย์ในมหาวิทยาลัยไทย ไม่สามารถตีพิมพ์งานวิจัยลงในวารสารวิจัยในระดับนานาชาติได้

สำหรับข้อสังเกตหลายประการที่ควรจะมีการพิจารณาอย่างจริงจังในมหาวิทยาลัยไทย คือ

1) จำนวนผลงานวิจัยในระดับนานาชาติของคณาจารย์ ในมหาวิทยาลัยไทย โดยรวมมีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ

2) คณะทางสายสังคมศาสตร์ ยังมีงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารวิจัยระดับนานาชาติมีน้อยมาก เมื่อเทียบกับสายวิทยาศาสตร์ชีวภาพ หรือสายวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี

3) คณาจารย์ในมหาวิทยาลัยไทย ในแต่ละคณะยังมีความร่วมมือในการทำวิจัยน้อยมาก

4) คณาจารย์ในมหาวิทยาลัยไทยมีความร่วมมือในการทำวิจัยกับภาคเอกชนน้อยมาก โดยเฉพาะในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

5) หลักสูตรในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกที่เน้นงานวิจัยในเชิงลึกยังมีน้อยเกินไป

6) จำนวนคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยไทย ที่ได้รับทุนที่มีคุณภาพสูงจากแหล่งภายนอก ยังมีสัดส่วนที่น้อยมาก ๆ เมื่อเทียบกับมหาวิทยาลัยชั้นนำในต่างประเทศ

7) ในส่วนของมหาวิทยาลัยเอกชนมีกิจกรรมในการทำวิจัยน้อยมาก

8) คณาจารย์ในมหาวิทยาลัยไทย ยังมีสัดส่วนของคณาจารย์ระดับปริญญาเอกน้อยเมื่อเทียบกับมหาวิทยาลัยชั้นนำอื่น ๆ ในต่างประเทศ

9) คณาจารย์ของมหาวิทยาลัย ยังมีจำนวนศาสตราจารย์น้อย เมื่อเทียบกับมหาวิทยาลัยชั้นนำอื่น ๆ ในต่างประเทศ

แนวทางการพัฒนางานวิจัยในมหาวิทยาลัยไทย

(1) ส่งเสริมให้คณาจารย์รุ่นใหม่ขอรับทุนจากแหล่งที่มีคุณภาพสูง เช่น ทุน สกว. ทุนสกววิจัย เพราะจะเป็นส่วนผลักดันให้สร้างผลงานวิจัยที่มีคุณภาพและสามารถตีพิมพ์ผลงานในระดับในวารสารวิจัยระดับนานาชาติได้ในทุกคณะ

2) ส่งเสริมให้มีหลักสูตรระดับปริญญาโทและเอกที่มีการทำวิจัยเชิงลึกและเข้มข้น

3) ส่งเสริมให้มีการสร้างเครือข่ายวิจัยภายในมหาวิทยาลัย และภายนอกมหาวิทยาลัย โดยจัดให้มีการวิจัยร่วมกันในแต่ละคณะที่มีโจทย์วิจัยที่คาบเกี่ยวกัน

4) ส่งเสริมให้มีนักวิจัยที่เลี้ยงในแต่ละคณะวิชาในแต่ละมหาวิทยาลัย

5) จัดระบบของภาระการสอนและภาระการทำวิจัยของคณาจารย์ให้เหมาะสม

6) การประเมินผลงานควรให้ความสำคัญกับดัชนีของงานวิจัยเพิ่มขึ้น

7) ควรเพิ่มข้อกำหนดที่ชัดเจนให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ได้จะต้องมีผลงานตีพิมพ์ในวารสารวิจัยที่มีมาตรฐาน

8) จัดให้มีการสอบวิทยานิพนธ์ของระดับปริญญาโทและปริญญาเอกในเวทีสาธารณะ เพื่อให้สาธารณชนสามารถตรวจสอบเอกสารได้เพื่อเป็นการกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการทำวิทยานิพนธ์อย่างมีคุณภาพ ซึ่งนำไปสู่การตีพิมพ์ผลงานในระดับในวารสารวิจัยระดับนานาชาติได้

9) จัดให้มีการทำฐานข้อมูลการวิจัยของทุกคณะและประกาศให้คณาจารย์ทราบ เพื่อให้คณาจารย์แต่ละคณะได้ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างผลงานวิจัย เพราะในระดับสากล ดัชนีที่แสดงถึงประสิทธิภาพการทำงานของนักวิชาการก็คือ งานวิจัยที่สามารถตีพิมพ์เผยแพร่ในฐานข้อมูลที่เชื่อถือได้ (หรือสิทธิบัตรในกรณีสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) ความสามารถในการสร้างผลงานที่สามารถตีพิมพ์ เผยแพร่ของคณาจารย์ในแต่ละคณะ เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงคุณภาพของมหาวิทยาลัย

10) จัดให้มีค่าตอบแทนพิเศษสำหรับผู้ที่สามารถสร้างผลงานวิจัยที่มีคุณภาพสูงและตีพิมพ์ในวารสารวิจัยที่มีมาตรฐาน เพื่อเป็นการกระตุ้นและจูงใจในการทำวิจัยของ คณาจารย์

11) ปรับปรุงวารสารวิจัยที่ตีพิมพ์ในประเทศ ให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้นและเป็นที่ยอมรับในประชาคมวิจัยมากขึ้น ทั้งนี้การส่งผลงานวิจัยตีพิมพ์ในวารสารในประเทศจะเป็นก้าวแรกต่อการสร้างผลงานที่มีคุณภาพที่สามารถตีพิมพ์ในวารสารระดับนานาชาติได้

กล่าวโดยสรุป ในส่วนของมหาวิทยาลัยไทย ควรจะต้องมีการส่งเสริมการทำวิจัยอย่างจริงจัง ทั้งในคณะวิชา-

ศาสตร์และเทคโนโลยี และคณะวิชาสายวิทยาศาสตร์สุขภาพ (คณะแพทยศาสตร์ คณะสหเวชศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ และคณะพยาบาลศาสตร์) รวมจนถึงคณะวิชาสายสังคมศาสตร์ พร้อมๆกันก็สามารถทำให้จำนวนผลงานวิจัยในระดับนานาชาติสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในแง่ของความเป็นผู้นำในวิชาการทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติของมหาวิทยาลัยไทย อย่างไรก็ตาม จำนวนผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมาตั้งแต่ปี 2002 -2004 อย่างมีนัยสำคัญ แสดงถึงทิศทางที่ดีสำหรับการทำวิจัยในมหาวิทยาลัยไทย